

УДК 635.9

Код UPOV: IMPAT_WAL

Методика

проведення експертизи сортів розрив-трави (*Impatiens walleriana* Hook. f.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Impatiens walleriana* Hook. f. родини *Balsaminaceae*.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння або вкорінені живці

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 вкорінених живців. Для сортів, що розмножуються насінням, подають 1 г насіння.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим будь-якими хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу здійснюють у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту.

Через непостійність денного світла визначення забарвлення проводять за штучного освітлення або опівдні в кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад освітлювального приладу для штучного освітлення має відповідати стандартам денного світла CIE D 6500, якщо це в межах допустимого і включено в Британський стандарт 950. Рекомендовано групувати сорти за групами кольорів: білі, оранжево-рожеві, оранжево-червоні, червоні, голубувато-рожеві, синьо-червоні, пурпурово-червоні, пурпурові, фіолетові, синьо-фіолетові.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин

для сортів, що розмножуються вегетативно та 40 рослин для сортів, що розмножуються насінням.

3.5. Метод дослідження. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 40(20) рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 (20*) рослин або частин 40 (20) рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 (10*) рослин або частин 20 (10) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 (20) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 (10) рослин або частин 20 (10) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно та самозапильних сортів, що розмножуються насінням приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова, із – 40 рослин дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

* – в дужках вказано кількість рослин для дослідження сортів що розмножуються вегетативно.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: строкатість (ознака 7);
 - Квітка: за типом (ознака 15);
 - Квітка: кількість кольорів (за виключенням зони вічка) (ознака 17);
 - Квітка: основне забарвлення (ознака 18) за наступними групами кольорів:
- 1 білий,
 - 2 жовтий,
 - 3 рожевий,
 - 4 синьо-рожевий,
 - 5 оранжевий,
 - 6 червоний,
 - 7 пурпуровий,
 - 8 фіолетовий.

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати / висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів розрив-трави

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Рослина: висота зони розміщення листків MS / VG	низько	3	Camela
		посередині	5	Didi Orare
		високо	7	Tilav
2. (*) QN	Рослина: за шириною MS / VG	вузька	3	
		середня	5	Camela
		широка	7	Didi Orare
3. (*) QN	Пагін: антоціанове забарвлення (у верхній третині) VG	відсутнє або дуже слабке	1	Camela
		слабке	3	Balfiesala
		помірне	5	Didi Carmine
		сильне	7	
4. (*) QN	Листок: за довжиною (включно з черешком) MS / VG	короткий	3	Balfiesala
		середній	5	Balfiesaci
		довгий	7	Didi Orare
5. (*) QN	Листок: за шириною MS / VG	вузький	3	Tiwhite
		середній	5	Camela
		широкий	7	Didi Orare
6. (*) QN	Листок: відношення довжина / ширина MS	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
7. (*) QL	Листок: строкатість VG	відсутня	1	Camela
		наявна	9	Snow and Ice
8. PQ	<u>Лише для сортів зі строкатістю.</u> Листок: основне забарвлення верхнього боку VG	світло-зелене	1	
		помірно-зелене	2	
		темно-зелене	3	
		блакитно-зелене	4	
9. PQ	<u>Лише для сортів із строкатістю.</u> Листок: вторинне забарвлення верхнього боку VG	біле	1	
		жовтувато-біле	2	
		жовте	3	
		світло-зелене	4	
10. PQ	Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку VG	світло-зелене	1	
		помірно-зелене	2	Camela
		темно-зелене	3	Didi Carmine
		червоне	4	
11. PQ	Листок: забарвлення нижнього боку між жилками VG	тільки зелене	1	
		зелене і червоне	2	
		червоне	3	

1	2	3	4	5
12. PQ	Листок: забарвлення жилок з нижнього боку VG	зелене	1	
		червоне	2	
13. QN	Черешок: антоціанове забарвлення нижнього боку VG	відсутнє або дуже слабе	1	Camela
		слабе	3	Didi Carmine
		помірне	5	Didi Orare
		сильне	7	
14. QN	Квітконіжка: антоціанове забарвлення верхнього боку VG	відсутнє або дуже слабе	1	Camela
		слабе	3	Tilav
		помірне	5	
		сильне	7	
15. (*) QL	Квітка: за типом VG	проста	1	Gumbo
		повна	2	Camela
16. (*) (+) QN	Квітка: за шириною MS / VG	вузька	3	Balfiesala
		середня	5	Tilav
		широка	7	
17. (*) QN	Квітка: кількість кольорів (за виключенням зони вічка) VG	один	1	
		два	2	
		більше двох	3	
18. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. (*) PQ	<u>Лише для сортів з двома і більше кольорами квіток.</u> Квітка: вторинне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
20. (*) (+) QL	<u>Лише для сортів з двома і більше кольорами квіток.</u> Квітка: поширення вторинного забарвлення VG	на всій поверхні лише верхньої пелюстки	1	
		біля основи всіх пелюсток	2	
		уздовж центральної жилки всіх пелюсток	3	
		уздовж країв усіх пелюсток	4	
		нерівномірно на всіх пелюстках	5	
21. (*) (+) QL	<u>Лише для сортів із простою квіткою.</u> Квітка: зона вічка VG	відсутня	1	
		наявна	9	
22. QN	Квітка: розмір зони вічка VG	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	

1	2	3	4	5
23. PQ	Квітка: забарвлення зони вічка VG	біле	1	
		жовте	2	
		рожеве	3	
		червоне	4	
		пурпурове	5	
		фіолетове	6	
		біле і рожеве	7	
		біле і червоне	8	
24. (+) QN	<u>Лише для сортів із простою квіткою.</u> Верхня пелюстка: за шириною MS / VG	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
25. (+) QN	<u>Лише для сортів із простою квіткою.</u> Бічна пелюстка: за шириною MS / VG	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
26. QN	<u>Лише для сортів, що розмножуються насіннями.</u> Час початку цвітіння VG	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів розрив-трави

Оптимальна стадія для проведення спостережень та оцінок – час повного цвітіння.

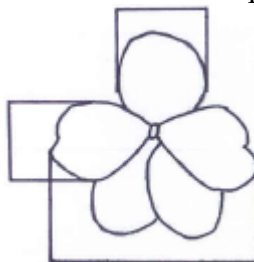
До 16. Квітка: за шириною.

До 24. Лише для сортів із простою квіткою. Верхня пелюстка: за шириною.

До 25. Лише для сортів із простою квіткою. Бічна пелюстка: за шириною.

Верхня пелюстка: ширина

Бічна пелюстка:
ширина

До 20. Лише для сортів з двома і більше кольорами квіток. Квітка: поширення вторинного забарвлення.

1

На всій поверхні
лише верхньої
пелюстки

2

біля основи всіх
пелюсток

3

уздовж
центральної
жилки всіх
пелюсток

4

уздовж країв
усіх пелюсток

5

нерівномірно на
всіх пелюстках

До 21. Лише для сортів із простою квіткою. Квітка: зона вічка.

1

Відсутня

9

наявна

зона вічка

9. Література

Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Busy Lizzie (*Impatiens walleriana* Hook. f.) (TG /102/4, UPOV) // Geneva. 2004-03-31. – 23 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg102.pdf